

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Diluuntur rationes eiusdem sententiæ. c. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

in spatijs imaginarijs non collocat, sed contra eos recte colligit hoc modo. Si Deus ab æterno non potuit esse ociosus, vt ab æterno non conderet vniuersum, eadem etiam ratione non potuit extra hunc mundum in infinitis spatijs non producere infinitos mundos: non dixit, non potuit non existere in spatijs imaginarijs, sed, non potuit non alios infinitos mundos extra hunc mundum producere. Hoc autem recte colligitur, si Deus per infinita tempora non potuit ab opere vacare. Quod si Augustinus loqueretur de existentia Dei in spatijs imaginarijs, sicut aduersarij contendunt, suo argumento probaret, Deum quidem potuisse in illis non esse, sicut potuit per infinitam durationem nihil operari. Hoc autem Doctores prioris sententiæ non concedunt: nam cum asserunt, Deum in ea vastitate imaginaria existere, affirmant non libere, sed necessario ibi esse: cum dicant: id non provenire ex libera Dei voluntate, sed ex essentia illius, quatenus immensa est. Nihil ergo priori opinioni fauet Augustinus.

Nazianzenus
sententia ex-
plicatur.

Secundo Nazianzenus loco allegato solum contendit, Deum non esse alicubi circumscriptum: quare ad absurdum conatur deducere eos, qui dicebant, Deum esse in toto hoc vniuerso, aut parte illius circumscriptum: & cum sequentibus verbis plane doceat, Deum non esse supra, aut extra vniuersum tanquam in loco, non asserit ibi aliquo modo eum existere. Id vero, quod assumit in argumento, non tanquam certum, sed sub dubio proponit, cum dicat *Fortasse*: posset tamen aliunde facile supponere; Deum esse, aut in toto vniuerso, aut in parte illius, quod nullus negaret. Solum ergo inferre voluit, Deum ita esse in vniuerso, vt nec toto, nec parte illius circumscribatur: quod siue intelligat de circumscriptioe ad modum corporis, siue de particulari, & adæquata loci definitione, necessarium, & verissimum est, vt inferius explicabitur.

Ad Basilij
testimonium
respondetur.

Tertio Basilij loco allegato solum docere voluit intra ea, quæ creata sunt, quocunque aliquis cogitatione peruenit, illic Deum esse cum hypothetici filij sui necessario sibi coniuncta. De spatio vero extra mundum quod cogitatione sola constitutus, nihil curauit. Nam paulo ante in ea verba, *Et verbum erat apud Deum*, inquit, *Vbi erat verbum*; scilicet in principio, respondent, *Non in loco: at vbi erat?* respondet, *Apud Deum*, De spatijs vero imaginarijs nihil dixit.

lib.

Quarto Philo ideo dixit, totum mundum non esse dignum Dei domicilium, non quia extra ipsum etiam esset, sed quia ipse nullam ex eo vastitatem accipiat, cum sibi locus esse possit, hoc est, in seipso sine loco non minus perfecte esse. Quinimo ab ipso, inquit, impleri, & contineri alienam indigentiam, & vacuitatem, non quia impleat spatia illa imaginaria, nimis enim rude esset hoc dicere, sed quia omnia, quæ sunt, in nihilum redigerentur, & inania essent, si ab ipso non sustentarentur.

Locutiones
Patrum,
quibus Deum
esse extra
mundum
pronuntiant
exponuntur.

Quinto loco adducti sunt quamplures Patres, qui modum loquendi Scripturæ secuti, varie asserunt, Deum esse extra, & intra, atque supra vniuersum. Verum ipsi, sicut etiam Scriptura, eo modo loquendi tantum significare voluerunt, Deum ita esse in vniuerso, & definitus; non quia extra in spatio quoque imaginario sit, sed quia infinita sua potestas, & immensitas in maiori, & minori, & inf.

nitis alijs esse possit: & huc spectant varij modi, quibus scriptura, & sancti Patres vsi sunt, quos sane interpretari de existentia illa veluti corporea extra coelum, nimis rude esset & absurdum.

Neque vero solum docere volunt, Deum non esse circumscriptum, sicut corpus superficie aliqua ambiente, sed neque definitum, & aliquo modo alligatum huic vniuerso, vt loco sibi adæquato, sicut Angelis contingit. Ideo autem dicitur Deus palmo continere orbem, vt virtutis suæ magnitudo declaratur, qui quasi nihil agens, palmo, id est, non toto conatu sustentat omnia. Nec vero opus est singula, quæ quinto loco adduximus, percurrere; ex his enim facile explicantur. Porro cum Sancti Patres dicunt, Deum esse supra omnem creaturam aliquando per particulam *Supra*, non locorum spatia, etiam imaginaria, sed virtutem, & potentiam significant, vt plane dixit Augustinus lib. de natura boni contra Manicheum cap. 3. his verbis: *Deus ita supra omnem creaturam modum est, super omnem speciem, supra omnem ordinem, nec spatium locorum supra est: sed ineffabilis, & singulari potentia, à quo omnis modus, omnis species, omnis ordo.* Atque nihil aliud docere voluit Hugo de Sancto Victore lib. 1. de sacram. p. 3. c. 17. Qui pro opposita sententiâ immerito refertur solet. Ad quod etiam alludens Trismegistus, qui communiter refertur, Deum sphaeræ comparauit, cuius centrum esset vbique & circumferentia nullibi: non quia vastitatem illam imaginariam impleat, sed quia toto vniuerso non finiretur, vt prædictum est.

In hunc sensum dixit S. Thomas quodlibet. 1. art. 1. Dei infinitatem eam esse, vt non solum sit in illis rebus, quæ sunt, fuerunt, & erunt; sed quas possumus cogitare: non quia actu sit in præteritis, futuris, & possibilibus, quæ non sunt, & imaginatione cogitari possunt; cum in eo, quod nondum est, nunc actu esse nequeat, sed quia Deo conuenit ratione suæ infinitatis in omnibus esse, quando sunt, & eius operatio hæc omnia suo tempore pertingit. Quare absque fundamento, hunc textum Doctoris Sancti pro sententiâ opposita recentiores aliqui allegant, vt probet in spatio imaginario, quod cogitatione apprehendi potest Deum esse: alioqui non tantum probaret, Deum esse in spatio imaginario, quod nunc esse extra coelum putant, sed in alio vniuerso, quod à nobis cogitatur, & quod extra hunc mundum creare posset; quod est absurdum. Nec vero S. Thomas dixit, Deum esse in spatio imaginario nunc extra coelum, sed in ijs rebus, quæ cogitari possunt, intelligens res possibiles, nondum existentes.

CAPVT V.

Diluuntur rationes eiusdem sententiæ.

Deinde rationes oppositæ sigillatim diluamus. Circa quarum primam iam satis in 3. c. dictum est, vbi ostendimus discrimen inter corpus, & spiritum in vniuersum, quare videlicet in vacuo, vel extra coelum corpus moueri, aut esse possit: spiritus autem non item, quo discrimine tota vis argumenti infirmatur. Ad secundam aliqui recentiores respondent, totum vniuersum simul motu recto moueri non posse; ne cogantur concedere Deum cum vniuerso loco moueri, quod putant absurdum. Dicunt tamen vniuersum moueri posse, si Deus crearet spatium aliquod reale, per quod, vel ad quod moueretur. Tunc autem non sequeretur (inquiunt) illud absurdum; videli-

et Deum cum vniuerso moueri: Deus enim esset antea in spatio illo reali, per quod, vel ad quod vniuersum moueretur, ac proinde non acquireret locum, quem antea non habebat, neque cum vniuerso moueretur.

Non probatur. Ego tamen non video, qua ratione impossibile sit, totum hoc vniuersum simul motu recto moueri, etiam si nihil aliud extra ipsum crearetur. Primum quidem, quia si extra hunc mundum esset alius, vt à Deo fieri potest, vterque inuicem posset alteri appropinquare, vt aduersarij quoque concedunt: creato enim termino reali extra hoc vniuersum ad quem moueretur, fatetur recte moueri posse: concedere autem debent ita moueri posse, vt vlt; ad terminum perueniat, vel in media quasi via consistat. Tunc igitur si moueretur vniuersum, & ad terminum creatum non perueniret, sequeretur, Deum cum illo moueri; desereret enim situm priorem, & alium acquireret in media via, quem antea non habebat.

Secundo impugnatur. Deinde parum interest creari aliquid reale, quo mobile perueniat, vt per inanitatem inter mediam moueri possit: nam terminus necessarius motui non est extremum in motu, & quasi vltimum mutatum esse; sed forma, quæ continuo acquiritur, quandiu durat motus: qualis est in calefactione, tota calor latitudo in motu locali, totum esse alibi, quod diuisibile est cum ipso motu: sine extremo autem, & vltimo mutato esse, quod dicitur primum mutatum esse in termino ad quem, optime posset esse motus, quando scilicet defineret motus cum ipso mobili, saltem annihilato: tunc enim primum non esse mobilis, est primum non esse omnium, quæ sunt in mobili.

Tertia rejecta. Postremo quanuis terminus, hoc est extremum motus esset motui necessarius non deberet esse corpus aliquod, aut superficies continens, ad quam vulgo dicitur mobile moueri, sed deberet esse mutatum esse in ipso mobili existens, quod esset indiuisibile illius formæ, & modi, quem mobile per motum acquirit. Motui enim nihil omnino confert superficies ambiens, neque in termino, neque dum mobile mouetur: nam Arist. cum existimaret, primam mobilem spheram nulla alia contineri, putauit etiam moueri circa locum. In vacuo etiam motus corporis esse potest, vt 3. cap. dictum est, & disp. 195. fusius probabitur. Quare omnino accidentarium est, spatium esse plenum, vt mobile moueatur.

Vera solutio. Concedamus igitur secundo argumento id, quod assumit, nempe vniuersum motu recto moueri posse, quasi corpus per vacuum. Quod vero inde inferebatur Deum scilicet moueri cum toto vniuerso, nonnulli libenter etiam concedunt, ita vt secundarie tantum, & (vt aiunt) per accidens Deus moueri dicatur, non mutatione aliqua intrinseca in ipso Deo facta, sed solum respectu quodam extrinseco distantie variato, qui ei secundarie conuenit ratione corporis, cui substantiali presentia coniungitur. Vt enim diximus 3. c. & disput. allegata ostendimus, Deo, & cuilibet spiritui secundarie conuenit respectus distantie, secundum quem fit motus: & sane qui asserunt, Deum non esse in spatiis imaginarijs, negare nequeunt, posse Deum acquirere nouum respectum extrinsecum presentie, creando nouum aliud vniuersum: imo etiam posse acquirere nouum respectum extrinsecum in nouo vniuerso, amittendo priorem re-

spectum, si destrueret hoc vniuersum, & extrailud, crearet aliud.

Addunt tamen prædicti Doctores, Deum non posse neque per accidens, neque extrinseco solo respectu variato intra hoc vniuersum moueri, quia non potest non esse in toto vniuerso simul: quare respectus ille extrinsecus presentie semper erit idem eidem rebus permanentibus. Atque hac sola ratione asserunt *August. 16. de ciuit. 6. 5. dixisse, Deum loco non moueri, qui semper vbique totus est, & lib. de essentia diuinitatis in principio Deum esse illocalem, quia nec loco continetur, nec de loco ad locum mouetur. Idem dixit 7. de ciuit. Dei cap. 30. Et Iustinus in dialogo contra Triphonem pag. 95. Iustinus.* Deus (inquit) nec mouetur, neque à loco, totoque mundo separari, comprehendique potest. Ceterum in eorum sententia qui dicunt, Deum esse in spatiis imaginarijs, non extensum, neque tanquam in loco, sed solum in seipso indiuisibili modo, non minus sequi videtur Deum, cum vniuerso posse moueri. Quia si vniuersum moueretur, inciperet Deus cum illo habere nouum respectum, quem ante non habebat.

Mihi tamen videtur, neque extrinseca adhuc denominatione, Deum posse moueri, etiam si vniuersum moueretur secundum locum, quia vt aliquid moueatur secundum locum oportet vt mobile, quod etiam secundarie mouetur, habeat nouum respectum distantie à punctis, saltem imaginarijs: Deus autem potest quidem habere respectum extrinsecum presentie, & illum variare, si varijs corporibus presens fiat: dum enim incipit vni corpori esse substantialiter presens, incipit habere extrinsecum respectum, quem antea non habebat: at vero respectum distantie, etiam à punctis imaginarijs, habere non potest, sicut habet corpus quodcumque extra cælum, & totum hoc vniuersum, extra quod nihil est actum.

Ratio vero discriminis est; quia corpus, extra quod nihil actum est, sicut hoc vniuersum, secundum modum, quem habet ex quantitate sua, eatenus solum distare dicitur, quatenus extra ipsum esse potest corpus, in quo imaginatione nostra puncta figamus, à quibus recedere potest, & quanuis aliud corpus extra non sit; nihilominus propter aptitudinem dictam, quam habet, & variat ex modo suæ quantitatis, dicitur mutare respectum distantie: sed quia extra Deum non potest esse corpus, vel punctum imaginatione fixum, à quo Deus distet, quia suapte natura vbique figetur punctum, Deus esset, nec inde distare posset: ideo, etiam si moueretur hoc vniuersum secundum locum, Deus non moueretur. Porro motu circulari moueri nequit spiritus existens in sphaera, cum totus sit in toto, & totus in qualibet parte, sicut est Deus, quia motus circularis non mutat distantiam, sed diuersum respectum partium: quare, cum spiritus partes non habeat, eodem modo semper in sphaera manet, & ideo non mouetur.

Solutio tertiæ. Ad tertiam obiectionem respondeo, Deum fuisse ante omne tempus, sed non in alia duratione, quam in æternitate sibi propria, in qua semper est, quanuis etiam in tempore, aut vt (mauult Anselmus) cum tempore sit, vt in obseruationibus art. notatum est. Non fuit autem ante tempus Deus in alia duratione, quam in æternitate, quia hæc fuit ab æterno, & nulla alia: eodem modo ab æterno non fuit in alio quam in seipso, quia præter ipsum

Deus nequas per accidens, neque extrinseco potest in hoc vniuerso moueri.

Augustinus.

28

a b

ab æterno nihil fuit. Ipse autem, cum sit indivisibilis, nec latitudinem habens, nec profunditatem, non dicebatur replere spatium, aut secum spatium vel situm, aut distantiam habere ut 3. c. demonstratum est: unde ab æterno nullibi, nisi in seipso fuit quod sane non est alicubi esse. Quare argumentum in ipsos aduersarios retorqueri potest in hunc modum: Deus ab æterno non fuit in duratione imaginaria, sed in æternitate, ergo non fuit in spatio imaginario, sed in seipso.

Obiectio.

29

Postremo obiciunt aliqui in hunc modum. Spiritus sunt in loco per applicationem virtutis, antequam operentur: hanc autem applicare potest Deus in vacuo, & spatio imaginario, producendo ibi aliquid: ergo prius ibi est, quam producat. Respondetur, varias de hac re esse Doctorum opiniones: ceterum quamvis concedamus, Angelos esse in loco per aliquod genus applicationis virtutis, ut explicabitur disp. 188. in spatio tamen imaginario esse non possent. Aut enim aduersarij applicationem virtutis intelligunt esse operationem aliquam externam, & hæc esse non potest in vacuo, vel spatio imaginario: præterea Deus non applicat exteriori aliqua operatione suam virtutem ad operandum, antequam operetur, quare per illam in spatio imaginario esse non potest: aut est operatio voluntatis. ut de Angelis putauit Caietanus in eo art. quod ibi falsum esse, probabimus; & Deo esse non potest ratio existendi in spatio imaginario, quia non ponitur in loco, decreto voluntatis suæ, ut disput. 28. dictum est: tum quia etiam si hoc modo poneretur in rebus, non sequeretur in spatio imaginario, cum nihil sit: hoc modo collocari posse. Porro si in spatio imaginario esse, non est aliud, quam in seipso esse, profecto id Deo conueniens, non voluntate, sed natura sua.

ARTICVLVS III.

Utrum Deus sit ubique per essentiam, præsentiam, & potentiam.

41
1. diff. 37. q.
1. ar. 2. & in
aspellit.

AD tertium sic proceditur. Videtur: quod male assignentur modi existendi Deum in rebus, cum dicitur, quod Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam, & præsentiam. Id enim per essentiam est in aliquo, quod essentialiter est in eo. Deus autem non est essentialiter in rebus: non enim est de essentia alicuius rei. Ergo non debet dici, quod Deus sit in rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam.

2. Præterea, Hoc est esse præsentem alicui rei, scilicet, non deesse illi. Sed hoc est Deum esse per essentiam in omnibus, scilicet non deesse alicui rei: ergo idem est esse Deum in omnibus per essentiam, & præsentiam. Superfluum ergo fuit dicere, quod Deus sit in rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam.

3. Præterea, Sicut Deus est principium omnium rerum per suam potentiam, ita per scientiam, & voluntatem. Sed non dicitur Deus esse in rebus per scientiam, & voluntatem: ergo nec per potentiam.

4. Præterea, Sicut gratia est quædam

ARTIC. III.

perfectio superaddita substantiæ rei: ita multæ sunt aliæ perfectiones superadditæ. Si ergo Deus dicitur esse speciali modo in quibusdam per gratiam, videtur quod secundum quamlibet perfectionem debeat accipi specialis modus essendi Deum in rebus.

Sed contra est, quod Greg. dicit super Cantic. cantic. cap. 5. quod Deus communi modo est in omnibus rebus præsentia, potentia, & substantia: tamen familiariter modo dicitur esse in aliquibus per gratiam.

Homil. 8. in
Ezech.

Respondetur dicendum, quod Deus dicitur esse in re aliqua dupliciter. Vno modo per modum causæ agentis: & sic est in omnibus rebus creatis ab ipso. Alio modo sicut obiectum operationis est in operante: quod proprium est in operationibus animæ, secundum quod cognitum est in cognoscente, & desideratum in desiderante. Hoc igitur secundo modo Deus specialiter est in rationali creatura, quæ cognoscit, & diligit illum actu, vel habitu. Et quia hoc habet rationalis creatura per gratiam, ut infra patebit, dicitur esse hoc modo in sanctis per gratiam. In rebus vero alijs ab ipso creatis quomodo sit, considerandum est ex his, quæ in rebus humanis esse dicuntur. Rex enim dicitur esse in toto regno, scilicet per suam potentiam, licet non sit ubique præsens. Per præsentiam vero suam dicitur aliquid esse in omnibus, quæ in conspectu ipsius: sunt sicut omnia, quæ sunt in aliqua domo, dicuntur esse præsentia alicui, qui tamen non est secundum substantiam suam in qualibet parte domus. Secundum vero substantiam, vel essentiam dicitur aliquid esse in loco, in quo eius substantia habetur. Fuerunt ergo aliqui, scilicet Manichæi, qui dixerunt diuinæ potestati subiecta spiritualia esse, & incorporalia: visibilia vero, & corporalia subiecta esse dicebant potestati principij contrarij. Contra hos ergo oportet dicere, quod Deus sit in omnibus per potentiam suam. Fuerunt vero alij, qui licet crederent omnia esse subiecta diuinæ potentie, tamen prouidentiam diuinam vsque ad hæc inferiora corpora non extendebant: ex quorum persona dicitur Iob. 22. *Circa cardines cæli perambulabat, nec nostram considerabat.* Et contra hos oportuit dicere, quod sit in omnibus per suam præsentiam. Fuerunt vero alij, qui licet dicerent, omnia ad Dei prouidentiam pertinere, tamen posuerunt omnia non immediate esse à Deo creata, sed quod immediate creauit primas creaturas: & illæ creauerunt alias. Et contra hos oportet dicere, quod sit in omnibus per essentiam. Sic

1. 12. art. 4.

ergo

ergo est in omnibus per potentiam, in quantum omnia eius potestati subduntur. Est per praesentiam in omnibus, in quantum omnia nuda sunt, & aperta oculis eius. Est in omnibus per essentiam, in quantum adest omnibus ut causa essendi, sicut dictum est.

*Ar. 1. huius
quasi.* Ad primum ergo dicendum, quod Deum dicitur esse in omnibus per essentiam, non quidem rerum, quasi sit de essentia earum: sed per essentiam suam, quia substantia sua adest omnibus ut causa essendi, sicut dictum est.

*Ar. 1. huius
quasi.* Ad secundum dicendum, quod aliquid potest dici praesens alicui, in quantum subiacet eius conspectui, quod tamen distat ab eo secundum suam substantiam, ut dictum est. Et ideo oportuit duos modos poni, scilicet per essentiam & praesentiam.

Ad tertium dicendum, quod de ratione scientiae, & voluntatis est, quod scitum est in sciente & volitum in volente. Unde secundum scientiam & voluntatem magis res sunt in Deo, quam Deus in rebus. Sed de ratione potentiae est, quod sit principium agendi in aliud, unde secundum potentiam agens comparatur & applicatur rei exteriori, & sic per potentiam potest dici agens esse in altero.

Ad quartum dicendum, quod nulla alia perfectio superaddita substantiae facit Deum esse in aliquo, sicut obiectum cognitum, & amatum, nisi gratia: & ideo sola gratia facit singularem modum essendi Deum in rebus. Est autem alius singularis modus essendi Deum in homine per unionem: de quo modo suo loco agitur tertia parte, quaestione secunda.

Explicatio articuli.

EX toto articulo quinque modi eliciuntur, quibus Deus dicitur esse in aliquo. Tribus prioribus est in omnibus rebus, nempe per essentiam, praesentiam, & potentiam: duobus alijs solum in rationali creatura. Ordine ergo quartus est, quo Deus est in hominibus tanquam in templo, per donum aliquod gratiae: quintus, quo dicitur esse in Christi humanitate. Singulos vero fusius declarabimus disputatione sequenti.

DISPUTATIO XXX.

Qua ratione modi, quibus Deus dicitur existere in rebus, sint explicandi.

Varia sententia circa tres priores modos, c. 1.

Communis & verior opinio, cap. 2.

Duo alii modi existentiae Dei in rebus, c. 3.

CAPVT I.

Varia sententia circa tres priores modos.

Discrepant Doctores in explicandis tribus prioribus modis, in duobus vero non iterum. Referamus ergo in hoc cap. eorum sententias,

quae non probantur, ut in sequenti veritatem subijciamus.

Prima sententia est *Alex. 4. p. q. 10. memb. 2.* quam *Alexand. Aegidius.* probabilem putat *Aegidius.* Docet autem *Alexander*, Deum esse in rebus per essentiam, quod sua essentia attingat uniuersa: per praesentiam vero, ratione operationis: per potentiam demum, ratione suae potentiae. Primum, & tertium modum ipse non amplius declarat: possent tamen in bonum sensum explicari. Secundus autem verus esse non potest: primum quia, ut inferius patebit, modus existendi per operationem potius est per potentiam, quam per praesentiam. Tum etiam quia non videtur, qua ratione distinguerentur modus existendi per praesentiam ab eo, qui est per potentiam, quos tamen cogitatione saltem distinguere oportet, ut tres enumerentur, nisi ea ratione quam *Durandus* assignauit: eam vero inferius refutabimus. Ad haec, ut optime inquit *Bonaventura*, multa dicuntur esse praesentia, ubi non operantur: ergo modus existendi per praesentiam non est ratione operationis. *Bonavent.*

Secunda sententia est *Bonau. in 1. dist. 37. 1. p. d. art. 3. q. 2.* in solutionibus argumentorum, quam etiam probabilem arbitrat *Gabriel* nempe idem esse Deum existere per praesentiam in rebus, atque per indistantiam, ut ipsi loquuntur, quasi dicat, idem est, quod à rebus ipsis non distare. In alijs duobus modis non videtur à communi sententia differre. Verum in sequenti c. ostendemus, hunc modum potius esse per essentiam, quam per praesentiam, cum praesens aliquis esse dicatur aliquando, qui tamen loco distat est, ijs nimirum rebus, quas in prospectu suo habet. *Secunda sententia non vndeque placet. Bonauent. Gabriel.*

Tertia sententia est *Durandi*, qui omnes tres modos aliter, quam ceteri Scholastici, hoc pacto explicat. Ex parte Dei sunt tria, operatio, virtus, à qua est operatio, & essentia, in qua est virtus operationis: ratione primi Deus dicitur esse in rebus per praesentiam, ratione secundi per potentiam, quia operatio exit à potentia: ratione tertij dicitur esse per essentiam, quatenus essentia Dei (ut ipse inquit) coexistit rebus, ut eas conseruet sicut sigillum, ut conseruet figuram in aqua, debet simul cum ea existere. Primum vero, in quo est maior difficultas, sic declarat. Per operationem Deires producit in rerum natura, ac proinde Deo existenti statim praesens est, & exinde Deus rebus ipsis. Putat enim, ex eo Deum dici praesentem rebus, quod ipse ei sint praesentes, non contra. Sed hunc modum praesentiae non amplius explicat *Durandus*. Haec tamen sententia in eo tantum videtur esse, ut res productae virtute operationis, Deo coexistant, hoc est, simul sint in rerum natura cum Deo. Hanc sententiam non aliunde probat *Durandus*, nisi quia non possit dici Deus praesens rebus ratione cognitionis, ut *S. Thomas*, & alij docent ideo eo modo, quem diximus, existimat, praesentiam Dei commodius explicari. *S. Thom.*

Haec opinio praeterquam quod primum, & tertium modum non satis distinguit, cum utrumque per realem coexistentiam videatur explicare, quod attinet ad primum modum, hac ratione facile impugnatur. Quacumque ratione se habeant duo simul existentia in rerum natura, etiam si loco adfuerint, si alterum eorum non est cognoscens, neutrum dici potest alteri praesens, ut exemplis perspicuum fiet: nam si duo lapides existant simul

Alexand. Aegidius.

Prima sententia Alexandri.

Impugnatur.

Bonavent.

Secunda sententia non vndeque placet. Bonauent. Gabriel.

Tertia sententia Durandi.

S. Thom.

Impugnatur.

Duo non cognoscens etiam si sint simul, non sunt praesentia inter se.

in